

3. Лавринович О. Українсько-чеська співпраця / Олександр Лавринович // Каменяр. – 2008. – № 7. – С. 1.
4. Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами / Степан Наріжний – Прага, 1942. – 372+ССХХХІІ с. Друге репринтне видання: Острог, 2008.
5. Український В. Університет в Празі. — Т.1 — 108 с.
6. Шевченко Т. Єретик / Тарас Шевченко // Зібрання творів: У 6 т. — К., 2003. — Т. 1: Поезія 1837-1847. — С. 287-296.

Лемішко М.

Науковий керівник – проф. Алексієвець Л. М.

НАТО ТА ЄС: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

Питання створення сильної країни, та держави, є одним із найвагоміших, як у теоретичному полі, так практичній площині сьогодення. Безпека – головний чинник, який, як і колись, так тепер, потрібний для людей. Оборона держави – це річ, на якій неможна зекономити, вона ніби огорожа, яку ми будуємо перед тим, як на даній території побудувати будинок. Навколо оборони, як пишуть військові аналітики, повинна формуватися вся економіка держави. Більше того, її потрібно розвивати у співробітництві з військовим, науково-технічним потенціалом інших як провідних країн, так і наших сусідів. Історично склалося так, що сьогодні жодна країна світу не може гарантувати свою безпеку власними силами. Можливо тільки наблизитися до рівня лідера у гонці озброєнь, але для цього потрібні неабиякі кошти і природні ресурси, які на даний момент, є не для всіх доступними, зокрема, не для України.

Свого часу, брак власних ресурсів та науково-технічної бази зумовлював і країни Європи до своєрідного пошуку «тимчасових союзників», можливості й ресурси яких можна використати у своїх інтересах [1, с. 779]. Таким союзником цього регіону були народи Європейської спільноти, серед яких як провідні – країни, так і сусіди держав, які згодом доєдналися до НАТО та ЄС. Ці організації мають стратегію розвитку шляхом збільшення сфер впливу у всьому Європейському регіоні. У таких країнах проводиться широке реформування, розширюються економічні та торговельні зв'язки, відповідно, зменшується кількість країн, які б зазіхали на їхню територіальну цілісність – відбувається усебічний розвиток в оборонному, а також у суспільно-політичному житті. Це було, є і буде актуальним для держав усього світу, зокрема, для України. Але є й інша сторона медалі, яку потрібно означити. Нею є взаємна користь щодо вступу України до європейської сім'ї. Як нас сприймають, яку передбачають вигоду вступу України до НАТО та ЄС? Цей погляд на проблему зможе дати пояснення тим 19% респондентів, які не визначилися щодо перспективи вступу до ЄС та НАТО, згідно з опитуванням соціологічної групи «Рейтинг» [2].

Отож, метою даної статті є розгляд питання вступу України до НАТО та євроінтеграція до самого альянсу та Європейського Союзу. Які перспективи розвитку чекають на них після входження України, чи вигідно це їм?

Зазначено, що вони мають стратегію власного розвитку шляхом збільшення сфер впливу у Європейському регіоні. З початку заснування НАТО зобов'язались підтримувати мир безпосередньо в Європі та за її межами. Отже, Європа широко зацікавлена в залученні України до оборонної та політико-економічної співпраці. За інших умов може співпрацювати один з грубих принципів – «Хто не з нами, той проти нас». Так чи інакше, Україна, попри її великий і різноманітний природно-ресурсний потенціал та високу науково-технічну базу, не зможе самостійно повноцінно функціонувати, вже не говорячи про її розвиток на світовій арені. Відповідно, вона шукатиме цих співпраць та згодом зможе виступити конкурентноспроможною Європі. Це найперша і найважливіша причина взаємовигідного об'єднання України з країнами Європи. Але існує певний нюанс – однією з основних позицій політики Європейського Союзу є необхідність згоди всіх країн-членів для прийняття рішення. У випадку з можливим членством України, деякі з них мають сумніви. А саме, Франція та Італія, позиція яких впливає на внутрішню політичний розкол всередині них самих. Сельвіо Берлусконі давав дипломатичні сигнали на те, що готовий підтримати євроінтеграційні прагнення України, а його політичний опонент Романо Проді заявив, що перспективи України вступу до Європейського Союзу такі самі, як і в Новій Зеландії [3].

Попри невпевненість деяких країн щодо вступу України, двосторонні зв'язки розвивались і розвиваються історично. За ініціативою Європи, Україна широко втягувалася в питання зміцнення безпеки та оборони в рамках НАТО та економіко-політичного співробітництва в Євросоюзі. На даний час є багато узагальнюючих та монографічних праць, статей, захищено ряд дисертацій в рамках питання двосторонніх відносин України з НАТО та ЄС. Ними займалися такі вітчизняні дослідники: С. Федуняк, Я. Тимків, О. Полторацький та О. Томашевич, Л. Чикаленко, А. Шевченко та інші [4]. Автори зосереджували увагу на позитивному впливі реформ в Україні, вихід її на новий рівень економічних і політичних відносин у світі. Вони розглядали питання часу, яке витратить Україна для того, щоб стати повноцінним членом Європи, де зазначали, що дати відповідь на це повинна сама Україна, так само як і повинна визначити інтенсивність нашої євроатлантичної інтеграції. Досить вдало наголосив Мішель Дьоре: «В Україні потрібно подолати одну з основних проблем - наявність бажання здійснювати конкретні дії чи реформи» [5, с. 19].

Так, питання євроінтеграції розпочалось із здобуттям України незалежності, від якого відбувалося

подальше налагодження стосунків між Києвом та Брюсселем. 22 – 23 лютого 1992 року відбувся перший візит тогочасного генерального секретаря НАТО М. Вернера до Києва, у ході якого Україні було запропоновано участь в Раді Північноатлантичного Співробітництва (РПАС). Відносини активізувались – ми перші з країн СНД підписали 8 лютого 1994 року документ «Партнерство Заради Миру», до якого 25 травня цього ж року передали свій Презентаційний документ із приводу власної участі у програмі ПЗМ.

Варто згадати і те, що Україна з 7 – 8 грудня 1991 року уклала угоду про утворення Співдружності Незалежних Держав, але, як зазначав міністр закордонних справ України в 2005 році Б. Тарасюк, така участь мала лише символічне значення, а саме існування організації та її подальший розвиток проблематичні [6]. Цю точку зору згодом підтримали представники грузинського, азербайджанського та молдавського урядів. Здавалося, що це такий же вигідний союз сусідів зі сходу, як і на заході, цілком можливою була б і співпраця. Але, як зазначав у своїй критиці другий президент Азербайджану Абульфаз Ельчибей, СНД не було задумано як співдружність націй незалежних держав, оскільки Росія використовує його для збереження старої імперії і можливості протистояти заходу. Тут і виділяється вагома причина того, чому Європа запропонувала Україні низку документів, таких як: угода про партнерство та співробітництво (14 червня 1994, набула чинності з 1998 р.), програма «Партнерство Заради Миру», угода про зону вільної торгівлі, якими намагалася збільшити нашу участь в рамках Європи і розширити територію власної безпеки.

Безпека безпосередньо залежить від глобального та регіонального стану. Після «холодної війни» Європа, на жаль, перебувала в розколі двох військово-політичних таборів – тоді роль організацій, які працюють у сфері безпеки, значно зростала [7, с. 111 – 113], а ЄС поступово трансформувалася з політико-економічної організації у безпекову. Виникла потреба зафіксувати та розвинути відносини особливого та ефективного партнерства, яке дасть більшу стабільність та сприятиме просуванню спільних демократичних цінностей у Центрально-Східну Європу. Така потреба була реалізована підписанням 9 липня 1996 року «Хартії про особливе партнерство України та НАТО»[8]. До цього також додався вплив регіональних організацій, в нашій державі – їх функції виконує ОБСЄ, принципи якої ґрунтуються на всеохоплюючій безпеці для створення єдиної Європи без розмежувальних ліній.

Надзвичайно важливим для Європи залишається питання економічного впливу. Тут воно поглиблювалося у «геополітичних трикутниках», серед яких представлені важливі економічно-торговельні союзи: Україна-Польща-країни Балтики; Україна-Польща-Туреччина; Україна-Грузія-Азербайджан. З них, перший трикутник представляє співпрацю в Раді держав Балтійського моря і Балто-Чорноморської співдружності; другий – Співпрацю в Організації Чорноморського Економічного Співробітництва (далі ОЧЕС); третій в регіональне об'єднання Грузії, України, Азербайджану та Молдови (далі ГУАМ). Таким чином, Європа регіонально контролюватиме країни та зможе долучитися до спільного розвитку енергоносіїв, транспортної інфраструктури, торгівлі, тощо. Досить цікавою є об'єднання ГУАМу, яке безпосередньо вигідне для Європи, адже створене для протистояння впливу Росії. Для України є важливою участь у даних організаціях, що підкреслює взаємну вигоду інтеграції.

Варто розглянути і країн-сусідів – якою на даний час є співпраця з ними, з чого ми передбачимо перспективи майбутнього розвитку [9]. Найвагомішим партнером для України є Польща, яка, згідно з провідним виданням Польщі «Rzeczpospolita», повинна відіграти ключову роль допомоги в євроінтеграції та допомогти вирватись з-під опіки Москви, так само як колись це намагались зробити поляки. Інші провідні газети та журнали Польщі, зокрема, «Wyborcza», проводили різні кампанії та акції щодо вимог від польських та європейських політиків скасування віз для українців, або наголошували, що Україна ближча до Європейського Союзу, співпраця з нею дасть ширші можливості для польського бізнесу, полегшить контакти між громадянами та дозволить швидше загоїти історичні рани. Доленосним в українсько-польських відносинах є візит президента Республіки Польща А. Кваснєвського до України 20 – 22 травня 1997 року, під час якого було підписано заяву «До порозуміння і єднання». Після чого було відкинута упереджене ставлення українців та поляків один до одного, а президенти наголосили на активізації співробітництва між державами, аби кожна із них змогла забезпечити гідне місце в об'єднаній Європі. Основними товарами експортної групи між цими державами є чорні метали, електричні машини, руди, деревина та вироби з неї. Не меншими є зв'язки з Угорщиною та Молдовою, з якими такі ж економіко-експортні відносини і декілька інших своєрідних напрямків. У двосторонніх зв'язках з Угорщиною, окрім торгово-економічних, є спільна прикордонна співпраця, забезпечення прав національних меншин та досить своєрідний розвиток співпраці в аграрному секторі. Щодо Молдови, то тут Україна займає друге місце за обсягом імпорту та зовсім нещодавно між ними зламано стару структуру товарообігу і розглянуто нову для забезпечення зростання.

Співпраця між країнами є важливою і ефективною, може гарантувати європейські цінності за умови, коли вона вигідна для усіх сторін – учасників. Україна, із здобуттям незалежності та непростим становищем, нині вбачає вигідність і можливість власного процвітання з входженням до НАТО та ЄС. З початком російської агресії на сході України це питання набуло особливої актуальності. Відповідно, Євросоюз розглядає прийняття нашої країни до Європи без кордонів, й чи буде це взаємовигідним.

Оскільки Українська євроінтеграція залежить від усіх країн-членів, то важливим є налагодження відносин з кожною. Вагомих причин двосторонніх стосунків з Європою більш ніж достатньо, починаючи від реального забезпечення безпеки на рівні європейського регіону до майбутнього спільного економічного розвитку. Уся ця співпраця досить складна і фактично об'єднує тільки одне питання – безпеки та миру, яке було, є і буде актуальним повсякчас для усього світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Власюк О. С. Актуальні проблеми співробітництва України та ЄС/ О. С. Власюк, В. С. Крисаченко, М. Т. Степико // Український соціум. – К.: Знання України, 2005. – С. 779–783.
2. Електоральні та суспільні настрої населення [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ : Соціологічна група «РЕЙТИНГ», 2008–2015. – Режим доступу: <http://ratinggroup.ua/>.
3. Україна і Європейський Союз [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Тернопіль : ТДМУ ім. І. Я. Горбачевського, 2012. – Режим доступу: http://old.tdmu.edu.ua/ukr/relation/Nato_info/Nato.htm.
4. Федуняк С. Г. Перспективи позаблоковості України у контексті сучасних тенденцій у сфері безпеки / С. Г. Федуняк // Актуальні проблеми міжнародних відносин – № 111. – С. 32 – 36.
5. Гайдуков Л. Річ, на якій економити не можна / Л. Гайдуков, С. Терешко // Політика і час. – 2005. - № 7. – С. 14–28.
6. Мартинов А. Ю. Співдружність незалежних держав / А. Ю. Мартинов // Енциклопедія історії України у 10 томах / за ред. В. А. Смолій – К.: Наукова думка, 2012. – Т. 9. – 750 с.
7. Парахонський Б. Роль ОБСЄ у формуванні Європейського середовища безпеки / Б. Парахонський, Г. Яворська // Стратегічні пріоритети. – 2013. – № 3. – С. 109 – 114.
8. Мартинов А. Ю. Хартія про особливе партнерство / А. Ю. Мартинов, редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. // Енциклопедія історії України у 10 томах. – К. : Наукова думка, 2013. – Т. 10; Т–Я. – 361 с.
9. Чикаленко Л. Д. Зовнішня політика України: Підручник для студентів ВНЗ / Л. Д. Чикаленко. – Київ, 2006. – 464 с.

Петрущак Л.

Науковий керівник – проф. Алексієвець Л. М.

ПОЛІТИКА МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Потреба нової національної політики щодо політичних, трудових чи інших іммігрантів у 70-х роках минулого століття викликала впровадження нової політики мультикультуралізму, яка передбачала повну їх інтеграцію у суспільство держави, що їх прийняла. Однак, наслідки такої прогресивної політики і досі викликають неоднозначні погляди для світу і для будь-якої конкретно взятої держави.

Метою статті є висвітлення власної думки про мультикультуралізм та спроба особистих пошуків для розв'язання складної задачі, яка постає у все глобальніших масштабах не лише у високорозвинутих державах, а й в Україні. Однак, незважаючи на якому рівні політичного розвитку не знаходилася б наша держава, питання іммігрантів навіть на сьогоднішній час стукає у наші двері: як стверджує авторитетний історик Василь Ткаченко, Україна є четвертою у світі за їх притоком [1, с. 8]. Тому, уже зараз необхідно впроваджувати національну стратегію, пов'язану із міграційними процесами, щоб не опинитися на роздоріжжі із розумінням того, що безпека держави знаходиться під загрозою від “неідентичних національно” її громадян. Цьому питанню присвячено праці багатьох вчених, зокрема, українських: В. Ткаченка, Л. Горбунова, Н. Висоцької, І. Предборської, Т. Сенюшкіна, С. Дрожжина та ін.

“Ідентичність”, “глобалізація” та “мультикультуралізм” – це три терміни, які визначають подальший напрям розвитку людської цивілізації. Ці поняття мають спільні точки дотику, і водночас, є настільки різними, що можуть заперечувати постулати один одного. Попри це все вони і досі є тими факторами, котрі дозволяють утримувати різні тенденції в рівновазі. Однак, коли порушується ця рівновага, то система починає виходити із ладу, і така держава починає впливати на суспільні чи державні процеси в світі. Ідентичність – це те, що визначає окремішність певної спільноти, деяку її особливість, вона визначає її культуру, межі. Національна ж ідентичність як частина цього поняття починає втрачати свою важливість у високорозвинутих країнах, оскільки на зміну їй приходить поняття ширше – громадянської ідентичності, яка помітно стирає межі між усіма попередніми ідентичностями і створює дещо нове, котре немає кордонів. І цьому допомагає глобалізація, яка визначає рух уперед, нові можливості для створення і розвитку чогось нового, і водночас, провокує до консолідації ті локальні групи, ідентичність яких є досить сильною. Здобутком і одночасною жертвою цих процесів є людина інформаційної епохи, поверхова за своєю суттю, яка прогресує у невідомому напрямку, руйнуючи попередні досягнення. Quo vadis, Європо?

Вимушені чи добровільні мігранти стали розв'язанням соціальних та економічних проблем перших десятиліть повоєнної Європи. Передбачалося, що широко розрекламована політика мультикультуралізму, здатна забезпечити інтеграцію інокультурних груп в будь-яке національне співтовариство [2, с. 135–165]. Однак, ніяка політика не може бути успішно проваджена, не маючи достатніх методично пророблених основ. Відбулася зустріч різних цивілізаційних та культурних ідентичностей, певний шок, який до сьогоднішнього дня переживають європейці. Замість політичного